



UCHWAŁA RADY POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI Z DNIA 13 KWIETNIA 2021 ROKU, W SPRAWIE PROJEKTU USTAWY O NARODOWYM PROGRAMIE KOPERNIKAŃSKIM

Rada Polskiej Akademii Umiejętności wyraża zdumienie i głębokie zaniepokojenie pojawieniem się w sieci i doniesieniach prasowych anonimowego projektu ustawy o Narodowym Programie Kopernikańskim. Cel projektowanej ustawy został określony w jej preambule. Jest nim podniesienie poziomu nauki polskiej do poziomu czołowych centrów nauki światowej. Realizacja tego celu wymagałaby stworzenia istniejącym i działającym obecnie instytucjom naukowym odpowiednich warunków rozwoju, a nie tworzenia nowych instytucji (w ramach projektowanego Programu) mających zdecydowanie polityczny charakter. Regulacje przewidziane w projekcie ustawy, nie tylko nie gwarantują osiągnięcia deklarowanego celu, a wręcz utrudnią jego realizację i doprowadzą do antagonizmów wewnątrz środowiska naukowego. Zastrzeżenie budzi w szczególności utworzenie Międzynarodowej Akademii Kopernikańskiej (MAK), dysponującej,

według tego projektu, dużymi możliwościami finansowymi i organizacyjnymi. Zgodnie z projektem, część członków MAK oraz pierwsze jej władze mają zostać powołane przez organy państwowe. Nie przewidziano przy tym ani konsultacji ze środowiskiem naukowym, ani kryteriów merytorycznych nominacji. Rada w pełni podziela wnioski wynikające z analizy projektu, zawarte w liście Zarządu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego do Ministra Przemysła Czarnka z dnia 7 kwietnia br.

Wzywamy Pana Ministra do wyjaśnienia genezy projektu ustawy i wyraźnego określenia, że nie jest on zgodny z Jego intencjami. W obecnej sytuacji wysiłek nas wszystkich i możliwości finansowe Państwa powinny być skoncentrowane na wsparciu służby zdrowia oraz przezwyciężeniu społecznych i ekonomicznych skutków pandemii. Generowanie kosztownych i konfliktogennych tematów zastępczych uważamy za wysoce szkodliwe.

[Link do listu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego](#)

Komentarz Psychologów

Zarysowane w projekcie Ustawy o Międzynarodowej Akademii Kopernikańskiej odgórne i administracyjne organizowanie nauki wokół postaci Kopernika wydaje nam się pomysłem wielce oryginalnym, a w wybraniu dyscyplin, które składają się na proponowane przedsięwzięcie, widzimy nawet pewną logikę. Kopernik znany jest przede wszystkim jako astronom, nic więc dziwnego, że astronomia ma być jedną z nich. Mistrz Mikołaj był także prawnikiem (a nawet doktorem prawa kanonicznego), co również znajduje odzwierciedlenie w wyróżnieniu tej dyscypliny. O ile wszakże astronomia powszechnie kojarzy się z Toruniem, to prawo z Lublinem trochę mniej (choć ostatnio za sprawą Pana Ministra trochę bardziej). Może więc Lublin to dobry pomysł. Także docenienie ekonomii wydaje nam się zrozumiałe, jako że Kopernik to przecież autor teorii pieniądza i prawa Kopernika-Greshama. Wybór Poznania nie jest może do końca zrozumiały, ale ponieważ według powszechnej wiedzy lud tam zamieszkały jest zorientowany na oszczędzanie, to także chyba Ministerstwo wybrało dobrze.

Jeśli jednak chodzi o Olsztyn, to proponujemy umieszczenie tam nie Kolegium Nauk Medycznych, jak zakłada projekt, ale wysuniętej placówki sztuki wojennej, gdyż Uczony był administratorem dóbr Olsztyna podczas jego oblężenia w 1521 roku. Wprawdzie pogłoski, że osobiście dowodził obroną twierdzy, nie znajdują oparcia w faktach historycznych, ale to nie szkodzi, a nawet wpisuje się dobrze w nowe ujęcia polityki historycznej. W kwestii medycyny natomiast trafniejsze wydawałoby nam się umieszczenie jej we Fromborku (nie przejmujemy się, że to mała miejscowość, Oksford też kiedyś był nie-

duży), bo tam właśnie medyczne umiejętności Uczonego były szczególnie doceniane.

Centrum teologii proponujemy natomiast przenieść z Krakowa do Wrocławia. Patron był bowiem scholastykiem wrocławskiej Kolegiaty Świętego Krzyża i Świętego Bartłomieja, a ponadto lotnisko wrocławskie nosi Jego imię. W dodatku we Wrocławiu jest zarówno ulica Kopernika, jak i ulica Mikołaja oraz pomnik Uczonego.

Brakuje nam jednak boleśnie kartografii (być może Autorzy pomysłu nie wiedzieli, że Kopernik jest autorem map Warmii) i pedagogiki (Kopernik nauczał i był nauczany). Nie wiemy, gdzie powinno być nowe narodowe centrum kartografii (może w Łodzi, bo centralnie położona i na mapie ładnie by to wyglądało), a co do pedagogiki to już w ogóle nie mamy zdania. Gdyby Ministerstwo zgodziło się z nami w kwestii przeniesienia teologii z Krakowa do Wrocławia, to może właśnie Kraków byłby dobry, a uniknęlibyśmy uzasadnionego poczucia krzywdy wśród mieszkańców tego miasta.

Pragniemy także zaznaczyć, że wielce niewłaściwe wydaje nam się, aby struktury naukowe nowej Akademii miały mieć apriorycznie przyznaną kategorię B+. Posunięcie takie odbierałoby prestiż należny Akademii, która już w nazwie podkreśla swoją międzynarodowość. (Wprawdzie projekt ustawy nie rozwija zbyt intensywnie idei międzynarodowości, ale nie trzeba się chyba tym przejmować, sama się rozwine). Postulujemy w związku z tym przyznanie Uczelni kategorii A+, a nawet rozważenie pilnego stworzenia kategorii A+++ (wzorem najlepszych lodówek i pralek).

PSYCHOLOGICZNA POMARAŃCZOWA ALTERNATYWA
przy Komitecie Psychologii PAN

